№ 10 1883—1898 30 მაისი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მწყემსი

ოფიციალური განყოფილება.

განჩინებანი უწმიდესი სინოდისა

I. 3-9 აპრილიდამ 1898 წ. № 1231, სასულიერო წოდების პირთა დაჯილდოების შესახებ სასულიერო უწყებაში სამსახურისათვის.

უკაზისაებრ მათი იმპერატორებითი უდიდებულესობისა, უწმიდესმა უმართებულესმა სინოდმა მოისმინა: წარდგენანი ეპარქიის მღვდელ-მთავართა, მოსკოვის სინოდალნი კანტორისა და სასახლის სამღვდელოების გამგის მათდამი რწმუნებული სამღვდელოების დაჯილდოებაზე სასულიერო უწყებაში სამსახურისათვის. **ბრძანეს:** ძალისა გამო მომხდარ მსჯელობათა, უწმიდესმა სინოდმა გადასწყვიტა: ამასთან წარმოდგენილ სიასა შინა აღნიშნულ სასულიერო პირთ მიეცესთ სიაში მოხსენებული ჯილდოები და ეპარქიის მღვდელ-მთავართა, მოსკოვის სინოდალნი კანტორის და სასახლის სამღვდელოების გამგის საცნობლად ეს დაჯილდოების სია დაბეჭდილ იქნეს «საეკკლესიო უწყებებში».

სია სასულიერო წოდების პირთა, რომელნიც უწმიდესი სინოდის მიერ დაჯილდოებულ იქნენ სასულიერო უწყებაში სამსახურისათვის მათი იმპერატორებითი უდიდებულესობის დაბადების დღეს.

საქართველოს საექსარხოსოში. **ენქერით**—ქართლის ეპარქიის, იმპერატორ ნიკოლოზ პირველის ზაკავკაზიის საქალებო ინსტიტუტის ეკკლესიის დეკანოზი პეტრე **კონჩუევი**; იმავე ეპარქიის გორის მიძინების საკრებულო ტაძრის დეკანოზი ბესარიონ **თავდგირიძე**; ბ) **არქიმანდრიტობის ხარისხით:** თბილისის სასულიერო სემინარიის ინსპექტორი მღვდელ-მონაზონი **გერმოგენი**; წინამძღვარი ქვაბთა ხევის მონასტრისა იგუმენი **კირიონი**; წინამძღვარი ქელიშის ღვთის-მშობლის მეორე კლასის მონასტრისა იგუმენი **დანიელ**; გ) **იგუმენობის ხარისხით:** იმერეთის ეპარქიის მოწამეთის მონასტრის ეკონომი ბერ-მონაზონი **სპირიდონი**; იმერეთის ეპარქიის სამღვდელ-მთავრო სასახლის ეკონომი მღვდელ-მონაზონი **გრიგორი**; გურია-სამეგრელოის ეპარქიის შემოქმედის მონასტრის მღვდელ-მონაზონი **მაკარი**; ქართლის ეპარქიის ვარძიის მიძინების მონასტრის წინამძღვარი მღვდელ-მონაზონი **სიმეონი**; დ) **დეკანოზის ხარისხით:** ქართლის ეპარქიის სოფლის ბერშუეტის ეკკლესიის მღვდელი სიმონ **ლუკიანოვი**; ამავე ეპარქიის, სოფლის ატოცის წმ. გიორგის ეკკლესიის მღვდელი სოლომონ **დიდებულიძე**; ამავე ეპარქიის სოფელ კურდღელაურის ეკკლესიის მღვდელი მიხეილ **ხელაევი**; ე) მკერდის ჯვრით, უწმიდესი სინოდის მიერ ბოძებულით — ქართლის ეპარქიის ქალაქ გორის მღვთის მშობლის ეკკლესიის მღვდელი თომა **ხახანოვი**; გურია-სამეგრელოის დიდზაასის მაცხოვრის ეკკლესიის მღვდელი კონსტანტინე **ბერიძე**; ამავე ეპარქიის ობუჯის მთავარ-ანგელოზის ეკკლესიის მღვდელი გიორგი **შენგელაია**; ქუთაისის სასულიერო სემინარიის ინსპექტორი მღვდელ-მონაზონი **დიმიტრი**; იმერეთის ეპარქიის სოფელ კულაშის ეკკლესიის

თბილისი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მღვდელი მიხეილ **კანდელაკი**; ამავე ეპარქიის სოფელ ხონის ეკლესიის მღვდელი ერასტი **მაჭარაძე**; ქართლის ეპარქიის, სოფლის ერთა-წმიდის ეკლესიის მღვდელი გიორგი **კარკარეოლიდი**; ამავე ეპარქიის სოფელ დღეშითის ეკლესიის მღვდელი იოსებ **შაშნიკეი**; ქალაქ კარსის ფერის-ცვლების სობოროს დეკანოზი იოანნე **ნასხანოვი**; ქართლის ეპარქიის სოფელ ცილკანის მღვთის-მშობლის სობოროს მღვდელი ანტონ **ხახუტოვი**; ამავე ეპარქიის მარტყოფის ხელთ-უქმნელი მაცხოვრის სობოროს მღვდელი ქრისტესი **ბეკასოვი**; ვ) კამილოკიკოთ—თბილისის კუკიის ალექსანდრო-ნეველის ეკლესიის მღვდელი სერგი **ბორდგეკეი**; ქართლის ეპარქიის სოფელ ბეკამის ეკლესიის მღვდელი იოანნე **ტიტლეკეი**; ამავე ეპარქიის დაბა იღდირის ეკლესიის მღვდელი იოანე **ბარნაბოვი**; სოფელ გრიგანდრის, კარსის სამფოფბელოს მეორე ოკრუგისა ამავე ეპარქიის, მღვდელი ნიკოლოზ **კამარა**; ქალაქ ბაქოს ნიკოლოზის სობოროს მღვდელი პეტრე **ბოტკაშეკი**; ქართლის ეპარქიის სოფელ ოსიაურის ეკლესიის მღვდელი ილია **მგალობლეკოვ**; ქალაქ თბილისის დიდუბის ღვთის მშობლის ეკლესიის მღვდელი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

კავკასიაში მართლ-მადიდებლობითის ქრისტიანობის აღმადგინებელის საზოგადოების სკოლების მეთვალყურე, მღვდელი ტარასი Ივანიცკი, მარტყოფის მაცხოვრის ხელთ-უქმნელის ხატის ეკკლესიის საკრებულო ტაძრის მღვდელი ვასილი ძოზველოვი, ქ. ყუბის მიძინების ეკკლესიის მღვდელი, ბენედიქტე ბოროდეცკი, ახალ-ნაჯიკეთის წმ. გიორგის ეკკლესიის მღვდელი სოლომონ სიდამონიძე, სოფ. მუქოს წმ. მიძინების ეკკლესიის მღვდელი იაკობ ჯანელიძე.

დამტკიცებულ არს უწმიდესის სინოდის განჩინებით, 16—23 იანვრიდამ 1898 წლ. მე-170 ნომრით.

პროგრამმა

საეპარქიო და სამაზრო მეთვალყურეების მიერ საეკკლესიო სკოლების მდგომარეობის შესახებ წლიურის ანგარიშისა.

ა.

მოგზაურობა საეპარქიო მეთვალყურისა საეკკლესიო სკოლების დასათვალიერებლად და სამაზრო განყოფილებათა სარევიზიოდ და საეპარქიო სამოსწავლებლო საბჭოს განკარგულებანი ამ მოგზაურობათა შესახებ ანგარიშების თანახმად. რომელი განძრახვანი საეპარქიო მეთვალყურისა საეკკლესიო სკოლების გაუმჯობესების შესახებ არ იქმნენ მიღებულნი და მოწონებულნი საეპარქიო სასწავლებლო საბჭოს მიერ და რა საფუძვლის ძალით

სამაზრო მეთვალყურეთა კრებანი. ამ კრებებზედ შემუშავებულნი ზომები. სამაზრო მეთვალყურეთაგან სკოლების დათვალიერება. დადგენილებანი და განკარგულებანი სამაზრო განყოფილებათა სამაზრო მეთვალყურეთაგან წარდგენილის სკოლების დათვალიერების შესახებ ანგარიშების თანახმად.

ბ.

საეკკლესიო სკოლების მასწავლებლები (სამრთო სჯულის მასწავლებლები, მასწავლებელი კაცები და ქალები, მათი თანაშემწეები). ის პირნი, რომელნიც გულსმოდგინებით ან გულგრილად ეპყრობოდნენ სასკოლო საქმეს. ზომები მასწავლებელთა პედაგოგიურის მომზადების ასამაღლებლად. კურსები. მაცადინობა კურსებზედ. რამდენად ემჩნევა კურსებას გავლენა სასკოლო საქმის წარმატებას ეპარქიაში.

გ.

სასკოლო კურსის საგნების სწავლებაში წარმატება მეორე-კლასიანს, ორს კლასიანს, ერთ-კლასიანს და წერა-კითხვის სკოლებში*). სია გაკვეთილებისა. საკლასო ჟურნალები შთასაწერად მოწაფეების კლასში სიარულისა და გაკვეთილთა შინაარსისა. წლიური გამოცდა სკოლებში. გამომცდელი კომისიები.

დ.

სასოფლო-სამეურნეო, სახელოსნო და სახელსაქმო მაცადინობანი საეკკლესიო სკოლებში. რა აზრის არიან მცხოვრებნი მათ შესახებ.

ე.

აღზრდითი ნაწილი საეკკლესიო სკოლისა. დილის და საღამოს ლოცვების შესრულების წეს-რიგი. მოწაფეთა სიარული წირვა ლოცვაზედ. მათი მონაწილეობა საეკკლესიო ღვთის-მსახურების შესრულებაში. აღსარების და წმ. ზიარების ქრისტიანობრივის ვალის შესრულება. სასკოლო წვრთნილება და ზომები იმის შესახებ. ცხოვრება საზოგადო საცხოვრებელს ბინაზედ. საეკკლესიო სკოლის გავლენა მოწაფეებზედ. ფაქტები.

ვ.

სარწმუნოება-ზნეობურის კითხვების გამართვა სკოლებში; კითხვის პროგრამები; ჩვეულებრივ მსმენელთა რიცხვი.

---

*) შენიშვნა. განსაკუთრებული ყურადღება ანგარიშის შედგენის დროს მეთვალყურეებმა უნდა მიაქციონ მეორე კლასიანს სკოლებს და აგრეთვე საეკკლესიო გალობის მდგომარეობას საეკკლესიო სკოლებში.

№ 10 ეროვნული ბიბლიოთეკა

ზ.

რომელნი საზოგადოებანი არსებობენ მაზრაში (ტარქიაში) სახალხო განათლების გასაფრცელებლად, როგორც სასულიერო, ისე სახალხო განათლების სამინისტროს უწყებაში**).

ნამდვილის თანმხმა: სტატისტიკურის ნაწილის გამგის მაგიერი ვ. **იენტოგოვი.**

ნამდვილს შემამწმა: საქმის მწარმოებლის თანამდებობის აღმასრულებელმა ჯ. **ლუბნოგმა.**

იმერეთის გუბერნიის ეპარხიალური საქალაქო სასწავლებლის სიაბჭოსაკენ.

იმერეთის გუბერნიის ეპარქიალურ საქალაქო სასწავლებელში მოსწავლეთა გადაყვანა ერთი კლასიდგან მეორეში ხდება ორ წელიწადში ერთხელ, რადგან ორი წლის კურსი აქ მოთავსებულია თითო კლასში. ამ წელში მოსწავლეები გადაყვანილ იქმნებიან შემდეგ კლასებში, და მოსაზმაზედ ელ ერსის პირველ კურსში მისაღებ ბავშვებისთვის ორმოცამდე ადგილი დაიცლება, რამდენიმე თავისუფალი ადგილი იქნება აგრეთვე სასწავლებლის სხვა კლასებშიც. წელს ამ ნორმის, ჯერ კიდევ დაუმთავრებელ სასწ. ელს, ემატება უკანასკნელი მესამე კლასი (პირველი კურსი). სასწავლებელში მიიღება განსაკუთრებით იმერეთის ეპარხიის მართლ-მადიდებელი სამდვდელოების ქალიშვილებ., რომელნიც, როგორც სასწავლებლის დამფუძნებელნი შვილები, სწავლის ფულს არ იხდიან. შეიძლება მიღებულ იქნეს თავისუფალ ადგილებზე სხვა წოდებათა და გარეშე ეპარხ-ების მართლ-მადიდებელი სამდვდელოების ქალიშვილებიც, რომელთაც უნდა შემოიტანონ სწავლის უფლებისათვის 30 მან. წელიწადში; ხოლო ს-ერო წოდების ქალიშვილების რაოდენობა არ შეიძლება აღემატოს მოსწავლეთა მთელი რიცხვის 10%. როგორც მოსამზადებელ კლასში, აგრეთვე სასწავლებლის სხვა კლასებშიც ქალიშვილები მიიღებიან ეგზამენით. თხოვნა ქალიშვილების მიღების შესახებ იწერება უბრალო ქაღალდზედ და შემოიტანება სასწავლებლის საბჭოს სახელზედ. თხოვნასთან უნდა წარმოდგენილ იქმნეს; 1) მეტრიკული მოწმობანი, მეტრიკის ამოწერილობა ოთხაბაზიანი მარკიურთო, და 2) ყოველის აცრის მოწმობა. თხოვნები მიიღება მხოლოდ ამ წლის აგვისტოს 25-მდე. მოსამზადებელ კლასში მიიღებიან ქალიშვილები წლოვნებით არა უნცროს 8 წლისა და არა უმეტროს 11, პირველ კლასში არა უნცროს 10-სა და არა უმეტროს 13. მისაღები და განმეორებითი ეგზამენები დაიწყება ამ წლის 26 აგვისტოდგან და გაგრძდება ენკენისთვის პირველამდე. მოსამზადებელი კლასის პირველ კერსში მისაღებებს ბავშვებმა უნდა იცოდნენ შემდეგი ლოცვები რუსულათ და ქართულად: «სახელითა მამისათა» (Во имя Отца).. „უფალო შეგვიწყალე“ (Господи, помилуй). „უფალო გვაკურთხენ“ (Господи, благослови)... «უფალო, იესო ქრისტე, ძო ღმერთისაო» (Господи, Іисусе Христе, Сыне Божій)... «დიდება შენდა, ღმერთო ჩვენო» (Слава Тебѣ, Боже нашъ)... «მეუფეო ზეცათაო» (Царю небесный)... „წმიდაო ღმერთო“ (Святый Боже)... «დიდება მამისა» (Слава Отцу]... «ყოველად წმიდაო სამებაო» (Пресвятая Троице)... «მამაო ჩვენო» (Отче нашъ)... „ღმერთის მშობელო ქალწულო“ (Богородице Дѣво)... «იცხონე უფალო ერი» (Спаси, Господи)...

2) კითხვა და წერა რუსულათ და ქართულათ; ამასთანავე უნდა შეიძლოთ საკმაწვალო მოკლე მოთხრობების მინაარსის გადმოცემა წაკითხვის შემდეგ.

3) ყოველ გვარი თვლა და ანგარიში ათამდე.

) **შ ე ნ ი შ ვ ნ ა. აქ უნდა აღნიშნულ იქმნენ სახალხო განათლების საზოგადოებანი, კომისიები და კომიტეტები სახალხო კითხვის გასამართავად, მოსწავლეთა შეიწყე საზოგადოებანი; მასწავლებელთა დამმარე საზოგადოებანი და სხვ...

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მწყემსი

მე ვარ მწყემსი კეთილი: მწყემსმან კეთილმან სული თვისი დაჰსდვის ცხოვართათვის. იოან. 10—11.

ჰპოვე ცხოვარი ჩემი წაწყმედული. ესრეთ იყოს სიხარული ცათა შინა, ერთისთვის ცოდვილისა. ლუკ. 15—4.

მოვედით ჩემდა ყოველნი მაშურალნი და ტვირთ-მძიმენი და მე განგისვენოთ თქვენ. მათ. 11 28.

№ 10 1883—1898 30 მაისი.

გაზეთის ფასი:

„მწყემსი“		„მწყემსი“ რუსული გამოცემით	
12 თვეთ . . .	3 მან.	12 თვეთ . . .	5 მან.
6 — . . .	2 —	6 — . . .	3 —

ფულისა და წერილების გაგზავნა შეიძლება ამ აღრესით:
Въ Квирилы, въ редакцію „Мкеемси“ и „Пастырь“.

არ იქნა და არა ამ ჩვენი ხალხის დამღუპველი ჩვეულების მოსპობა.

ამ ხუთი წლის წინად ჩვენ ყურადღება მივაქციეთ ჩვენი ხალხის ერთ უბედურ ჩვეულებას, რომელსაც ძლიერ მტკიცედ აქვს ფესვი მოკიდებული მთელს ქუთაისის გუბერნიაში. ეს ხალხის დამღუპველი ჩვეულება არის **მიცვლილების დამარხვის და გმოტრანაღის წესები.** ამ წესთა აღსრულებას ჩვენ ხალხი **სულის** საქმეს უწოდებს, მაგრამ ნამდვილად რომ ვსთქვათ, ხსენებულ წესთა შესრულების დროს მიცვალებულთა სულის საქმეს არავითარი ყურადღება არა აქვს მიქცეული. ყველ მართალ-მადიდებელ ქრისტიანეთა შორის მიღებულია მიცვალებულთა დამარხვა დღიდგან გარდაცვალებისა მესამე დღეს. გარდაცვალების დღიდგან მიცვალებულთა სულის მოსახსენებლად ასრულებენ, შეძლებისადაგვარად, წირვა-ლოცვას და პანაშვიდებს. ერთი სიტყვით ჰირისუფალთა მთელი ყურადღება მიქცეულია, რომ ისინი ღირსეულად მესახურნენ თავიანთ გარდაცვალებულთა სულს. ვისაც შეძლება ნებას აძლევს, ის ყოველთვის ცდილობს, რომ ყოველი ხარჯი, რაც კი ხდება მიცვალებულის დამარხვის დროს, მოხმარდეს რაიმე ქველის საქმეს. ჩვენში კი,

თითქმის, მთელს ქუთაისის გუბერნიაში, ჩვენი ხალხი ეკკლესიური წესების შესაფერად ასრულებას არ დაგიდვეს. ზოგნი თავიანთ გარდაცვლილთათვის სახლში ანერებენ დაუმარხავად ორ კვირაობით, რომ ხალხის შესახედავად კარგად მოეშზადონ და დიდის ამბით გამოიტანონ მიცვალებული ადგილობრივი ჩვეულებისაებრ. მიუცილებლად თხოულობენ, რომ მღვდელი ამ ორი კვირის განმავლობაში მიცვალებულს თავზე ადგეს; წირვა-ლოცვის შესრულებას და პანაშვიდების გადახდას მიცვალებულის სულის მოსახსენებლად მაგდენად არაფრად ეყრებენ. ამ გამოტირილთა სავსებით აღსრულებისათვის არავითარ ხარჯს არ ერიდებიან. თუ არა აქვსთ შეძლება, მზად არიან დიდის სარგებლით ფულები ისესხონ და ბლომად ჰურ-ღვინო იყიდონ. მზად არიან გარდაცვლილულის მთელი ქონება მის დამარხვას დაახარჯონ, ნიშნად ღრმა გლოვისა შავები ჩაიცვან და გარდაცვლილულის ცხენიც კი შავებით შემოსონ. მაგრამ ამავე დროს ეკკლესიიდან გამოტანილი სანთლის საფასს სამ-ოთხ მანეთს ვალად იწერენ და დიდხანს არ იხდიან. ხოლო მღვდელს, რომელსაც ორი კვირის განმავლობაში მიცვ-ლებულის თავზე დგომას ავალებენ, ხშირად დიდ ხნობამდე არ აკმაყოფილებენ.

სწორეთ ძნელად აწერს კაცი ყველა იმ ფარისელურ და მოჩვენებითი ტირილს, რომელიც ხდება გარდაცვლილებულთა **გამოტირიდებზე**. ერთი მართალი ეშშარიტად სტირის გარდაცვლილულის დაკარგვას, მაგრამ სტირიან ისეთნიც, რომელთაც სრულებით არ ეტირებათ, მაგრამ ჩვეულებისაებრ ცდილობენ საზოგადოებას თავი აჩვენონ, რომ ვითომ მეთთაც ძლიერ ეშწუხრებათ მიცვალებულის დაკარგვა.

განსვენებულმა ყოფილად სამღვდელო გაბრიელმა უკანასკნელს დროს ყურადღება მიაქცია ჩვენს გამოცემაში ნაბეჭდ სტატიებს ამ ხალხის დამღუპველ ჩვეულებათა მოსპობის შესახებ და მოახდინა შემდეგი განკარგულება:

მიეწეროს დეკანოზ დავით ღამბაშიძეს, რომელმაც ადრო წინეთაც არა ერთსელ ადამრული კითხვა გაუქმებისათვის ან მოსპობისათვის შესაფერის დონის ძიებით და საშუალებით საოცარი, ან უკეთ რომ ვსთქვათ, შეუსაბამო, მასხრული, როგორც ნიფთიერთა საზარალო და მავნებელი ისე [illegible] **ხალხისთვის მავნებელი გარდაცვალებულთა გამოტირილი. დამზადებულ იქმნეს და წარმოდგენილ ჩემთან განსახილველად და შემდგ დაბეჭდილ იქმნეს ცხარე შესაფერისი მოწოდება ყველა უწყვეტის ჰერთადმი იმერეთში და გურია-სამეგრელოში, რომლითაც უნდა დაუტეცონ ხალხს. რომ დასტოვონ მათ ეს სასაცინო, რადაც მასხრული და საშეუსარო ჩვეულება. დაიბეჭდოს, მრავალი ეს მოწოდება და დურიგდეს ყველს, ვინც კითხვა იცის, დიდსა და პატრას, განსაკუთრებით კანცელარიამ დაამზადოს ცირკულიერული მიწერილობა სასულიერო წოდებისადმი, რომ იგინი გამოტირილზე 3 დღის შემდეგ ადრო დაესწრონ და არ დაადგენენ თავზე მიცვალებულს ოლარით და სანცეხლურით, და ეოველ ღონისძიებით უნდა შთააგონონ მათ, რომ დასტოვონ ეს მავნე და საზარალო ჩვეულება განსვენებულთა გამოტირილისა სა-ბოლოთ და მოთქმით, არაშედ გასვენებდენ გარდაცვალებულთა იმ რიგით და იმ წესით, როგორც ამას ასრულებენ ყველა განათლებულნი მართლ-ბადდებენნი, ვინც არ ადასრულებს ამ მოწერილობას, ის დაიმტრაფება. ეს მიწერილობანი უნდა წაუკითხონ ხალხს რამდენჯერმე კვირა-უქმე დღეებში. დამზადებულ იქმნეს განსაკუთრებითი მიწერილობანი გუბერნიის წინამძღოლისადმი, რომ იმანაც მიიღოს საშუალება და დაეხმაროს ამ კეთილი განზრახვის სისრულეში მოყვანას.**

საშუეხაროდ, განსვენებული მღვდელ-მთავრის ასეთი განკარგულება სხვა-და-სხვა მიზეზთა გამო სისრულეში არ მოსულა. მაგრამ ხსენებული განკარგულების სისრულეში მოყვანა, ჩვენის აზრით, დღე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

საც აუცილებლად საჭიროა და შესაძლებელი. როგორ ან რა გზით შეიძლება ამ განკარგულების სისრულეში მოყვანა, ამაზე შემდეგში მოველაპარაკებით ჩვენს მკითხველებს.

დეკ. დ. დმბაშაძე.

ახალი ეშმები და შენიშვნები.

მადლობას მოახსენებ. არის მისთანა გრძნობაც, რომელიც არც კალმით გამოიხატება და ვერაც ენით გამოითქმის. სწორეთ ამ გრძნობით ავსილი, ვუძღვნი მე უგულითადესს მადლობას ყველა მათ, ვინც ავადმყოფობის დროს მე თანაგრძნობას მიცხადებდნენ; მით უფრო, რომ მათმა თანაგრძნობამ ჩემ მცირეოდენ ღვაწლს, რომელიც სახსენებელი არც კია, გადააჭარბა და ვსუფხვართ მხოლოდ მას, რომ ბევრი აღარც ღონე და აღარც ხანი დამრჩენია, რომ აწინდელი ერთგულებითა და სამსახურით გადავიხადო ვალი და მით ოდნად მაინც გავამართლო ჩემი თანამგრძნობლების იმედი.—აგრეთვე არ შემიძლია, რომ სიკვდილამდე დავივიწყო ის მოვლა და პატრონობა, რომელიც ბატ. თოფურიას საავადმყოფოში გამიწიეს.

აკაკი

* * *

28 მაისს ქუთაისში მოგზრძანდა ბ. ვასილ ივანეს ძე შემიაკინი უმთავრესი მეთვალყურე საეკლესიო და სამრევლო სკოლებისა, როგორც შეიტყვეთ, ბ. შეამიაკინს სურს, რომ ქართულ ენაზე საეკლესიო საგნების შესწავლას შესაფერი ადგილი ეჭიროს სამრევლო სკოლებში.

ბ. შემიაკინი ბრძანდებოდა ჩვენში 1890 წელს და თითქმის მათი წყალობითაა, რომ დღეს სიფრთხილეს შემოსავლისაგან თორმეტი ათასი მანეთი ეძლევა სასულიერო მთავრობას საეკლესიო-სამრევლო სკოლების სასარგებლოდ. იმედია, რომ ახლანდელი მათი საქართველოში მოგზრძანებაც სამრევლო სკოლებისათვის სასარგებლოდ დარჩება.

ქ. ყაზანი, და სასულიერო კონცერტის ამბავი.

(წერილი ყაზანიდამ)

გაგრძელება *

მაგრამ ყოველი ტრადიციული შეხედულობა მხოლოდ მანამდის არ ჰკარგავს ძალას, სანამ მას რაიმე ნიადაგი მაინც აქვს საზოგადოებრივს ცხოვრებაში, განსაკუთრებით იმ პირის, იმ წოდების მდგომარეობაში, რომელსაც ეს შეხედულებანი შერჩენია. და ალბათ ჩვენი სამღვდელოებისა და თავად-აზნაურობის თანამედროვე ურთიერთობასა და ცხოვრებაშიაც უნდა არსებობდეს იმისთანა რამ, რომელიც ასაზრდოებს ალნიშნულ განწყობილებსა-შეხედულებას ჩვენი სამღვდელოებისას თავად-აზნაურობაზე, ალბათ დღესაც შერჩენილან ამ უკანასკნელთ იგეთი რამ, რომელიც იზიდავს ჩვენი სამღვდელოების გულს და გონებას, მის ნატვრის საგანს შეადგენს... მართლაც, ნუ თუ ჩვენს სამღვდელოებას თავად-აზნაურობაში მხოლოთ ის განყენებული ტიტული იზიდავს, რომელსაც „კეთილ-შობილებას“ ეძახიან? არა გვგონია. ან, იქნება, მას (სახელდობრ, სასულიერო ახალგაზრდობას) „ტარიელ მკლავაძეების“ მხარ-ბეჭი ან „საქმენი სავმირონი“ იზიდავდეს? მის დღეშიაც არა. მაშ, შეიძლება, თავად-აზნაურობაში ამისთანა მიმზიდველი რამ მისი ქონება იყოს, მატერიალური კეთილ-დღეობა? მაგრამ ვინ არ იცის, რომ ამ მხრით ჩვენი თავად-აზნაურობა დღეს სახარბიელოს ვეღარას წარმოადგენს! მაშ რაღაა თავად-აზნაურობაში ისეთია, იკითხავთ თქვენ, რაც იზიდავს ჩვენი სამღვდელოების გულს და ყურადღებას, რითაც საზრდოობს ძველთაგან დარჩენილი ტრადიციებით? არსებობს ღა რამე კიდევ ამისი მზგავსი? **დიდ.** არსებობს, და აი, რაში მდგომარეობს იგი.

რადგენათაც ნებას გვაძლევს ჩვენი არა დიდიხნის ცოდნა-გამოცდილება და როგორც ეს ჩვენ არა ერთი და ორი სამღვდელო პირისგან გაგვიგონია, ჩვენს სამღვდელოებას, სამღვდელო ოჯახებს თავად-აზნაურობისაკენ იზიდავს არა მხოლოთ ამ უკანასკნელის ქონება, არც მისნი აწინდელი „საქმენი სავმირონი“, არც მისი განყენებული ტიტული (კე-

* იხ. „მწყემსი“ № 9, 1898 წ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თილ-შობილებისა», არამედ ის ზრდილობიანი ქცევა, ის თავაზიანი და მშვიერ-მეტყველი სიტყვა-პასუხი, ის თამამი და გაბედული თავის დაჭერა საზოგადოებაში, საზოგადოებაში გამოსულთა, რომელიც ისე უხვად გადმოუცია ჩვენი დღევანდელ „კეთილ-შობილთათვის“ მათ ძველებს, ჩვენს წინაპრებს, და რომელშიაც დიდს ნაალულოვნებას ჰგრძნობს ჩვენი თანამედროვე სამღვდელოება, რომელიც მომეტებულად გლეხობიდანაა გამოსული. დიახ, ზრდილობა და საზოგადოებაში გამოსულობა,—აი ის ანდამატი, რომელიც ისე ძლიერად იზიდავს „კეთილ-შობილთაკენ“ ჩვენს სასულიერო ოჯახებს, აი სადაა დამარხული ის საიდუმლო ქვა-კუთხედი, რომელზედაცაა უშეტესად დამყარებული ჩვენი თანამედროვე სამღვდელოების დამოკიდებულება თავად-აზნაურობასთან! შეიძლება, ეს ზრდილობა-თავაზიანობა, ძველთან გულ-წრფელი, დღეს მარტო ფუუე მოვლენაა, უშინაარსო ჩვეულებას წარმოადგენდეს, მაგრამ ამითი იგი მაინც არ ჰკარგავს მნიშვნელობას, მიმზიდველს ძალს. და რამდენათაც სამღვდელო ოჯახის მწე

მეტს სისუტეს და მოუმზადებლობას ჰგრძნობს საზოგადოებაში გამოსვლის დროს, იმდენათ იგი უფრო უკმაყოფილოა თავის თავისა, და მით უფრო გაცხარებით მიიწევს მისი გული თავად-აზნაურობისაკენ. ამ რიგათ, ჩვენ თან-და თან მივდიეართ იმ დასკვნაზე, რომ, ერთის მხრით, ჩვენი სამღვდელო ოჯახების მოუმზადებლობა საზოგადოებაში გამოსვლის მხრივ, და ამ ვეარი სრული და თავისუფალი მომზადებულობა თავად-აზნაურობისა, მეორე მხრით,—აი რა ასაზრდოებს პირველის მიღრეკილებას მეორესადმი, პირველის მეორესკენ მისწრაფებას.

მაგრამ, იქნება, ჩვენს სამღვდელოებას ამ მხრით მოვაკრეთა მდგომარეობა და მაგალითი დახმარებოდა? სამწუხაროთ, ჩვენი თანამედროვე „ბურჟუაზია“ ჯეჯ-ჯერობით იგეთს ვერაფერს წარმოადგენს, რომ გონებრივ-ზნეობრივის მხრით ვისთვისმე შესაფერებელი და წასაბაძი იქნეს, განსაკუთრებით ჩვენს სამღვდელოებას იგი ზნეობრივ-მოგალითობას ვერ გაუწევს, მით უმეტეს, რომ თვით ეს «ბურჟუაზიაც» ჩვენში თავის საყოფა-ქცევი იდეალს იმავე „კეთილ შობილთა“ ზნე-ჩვეულებაში და ქცევა-ყოფაში ჰხედავს, მისგან სესხულობს... და აი სწორედ ამითი აიღსნება, რომ გლეხობას მოწყვეტილი, ჩვენი სამღვდელოება დღეს ვეღარა ეაჭარს დაახლოვებია, და თავის წასაბაძავ არსებათ ისევ ის უწინდელი «ფეოდალი» დაუსახავს, რომელიც დღე-დღეზე სულს ღაფავს ჩვენში (ვით „ფეოდალი“). რასაკვირველია, ჩვენი სასულიერო ოჯახები რომ «კეთილ-შობილ-თავად» მარტო კეთილ-შობილურს სიტყვა-პასუხს და ზნე-ჩვეულებათ ითვისებდეს, ამის წინააღმდეგი ვის რა ეთქმის, მაგრამ მაგრაც ის არის, რომ „ტაბილ-მოუბარ ენასთან“ ერთათ ჩვენ ოჯახებში თავად-აზნაურთა უკეთური ზნეებიც იკიდებს ფეხს, როგორც, მაგალითათ, გულზვიადობა და დაბალი წოდების უკადრისობა, რისი მოწამეც სამღვდელო ოჯახებში არა ერთხელ და ორ ხელ გამხდარა ამ სტრიქონების დამწერი. თქმულია: „Скажи мнѣ, съ кѣмъ ты знакомъ, и я скажу тебѣ, какой ты человѣкъ» (მითხარი, ვისთან გაქეს ნაცნობობა და გეტყვი, რა კაციც ბრძანდებიო),— ეს თქმულება ღღეს ჩვენი სამღვდელოების მომეტებულს ნაწილს თავად-აზნაურობასთან ერთათ თავის მცნებათ გაუხდია და სცდილობს ამ უკანასკნელს კიდევაც გადაეპარბოს გლეხის (და განა გლეხის?) უკადრისობას და სიქსელეილში... დიახ, ასეა თუ ისე, ამ მხრით ჩვენი სამღვდელოება ღღეს შემცდარ გზას ადგია და ამის ძირითადი მიზეზი კი, სხვათა შორის, მისი უცოდინარობაა საზოგადოებისა, საზოგადოებაში გამოუსვლელობაა. მართლაც, ნურას ვიტყვით სოფლის სამღვდელოებაზე; ქალაქის სამღვდელოებაც ავიღოთ. აბა თუ გვიჩვენებთ გინდ ორ-სამს სასულიერო წოდების ოჯახობას, რომელთაც რამე საზოგადო საქმე, საზოგადო ინტერესი აერთებდეს, ანახლოებდეს? აბა თუ მიგვითითებთ სამღვდელო წოდების რომელიმე ახალ-გაზდა დედაზე ან ფაზე, რომელნაც მათ შეიღებთან და ძმებთან სასულიერო სასწავლებლებში მოზარდ ღარიბ და უსაშველო ახალ-გაზდობაზე ჰფიქრობდენ, მათი მატერიალური შეეძლებლობის ბ ბ ბ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სებია, მერე სხვის გაჭირვებულ მდგომარეობაზე ცოტაც არის სწუხდეს, რაიმე სალსრის გამოძებნას სცდილობდეს! (ვიცით, აქ ბევრი, ეგრეთ წოდებულ საეპარქიო დეპუტატთა კრებებზე მიგვითითებს; მაგრამ ვინ არ იცის, თუ რაში მდგომარეობს და რითიც თავდება ხოლმე ეს კრებები: უმეტესად ორი ან სამი დეპუტატი თუ ამოიღებს ხმას, თორემ დანარჩენნი ისე ზიან კრებაზე, თითქო საქმე მათ არც კი შეეხებოდეს; ამ ორ უკანასკნელ წელს კი ჩვენი (განსაკუთრებით იმერეთის) სამღვდელოება თითქმის მარტო წმიდა სანთლის ქარხანაზე და ვაჭრობაზე ფიქრს და კამათს გადაჰყვა, თითქო ამას იქით ხსნა აღარსაით იყოს სასულიერო წოდებისათვის)... რაც შეეხება სასულიერო წოდების ქალთა, თქვენ შეგიძლიათ გვიბრძანოთ, რომ იგინი ჯერ ამისთანა საქმეებისთვის მომზადებულნი არ არიანო. დიახ, და ჩვენც სწორეთ ეს გვინდოდა გამოგვერკვია! სწორეთ, ჩვენი სასულიერო წოდების ოჯახობა საზოგადო საქმისთვის მომზადებული არ არის! და მერე რა არის ამისი ძირითადი მიზეზი?

ნუ თუ სასწავლებელში გამოუზდელობა! მაგრამ, თუ ეს შეგვიძლია ვთქვათ სოფლის სამღვდელო ოჯახებზე, ქალაქის სამღვდელოებაზე ხომ ველარ ვიტყვით ამასვე?.. ქალაქელ სამღვდელოების ოჯახში დღეს ხომ ორ წევრსაც ვერ ნახავთ, რომ გიმნაზიაში ან საეპარქიო საქალებო სასწავლებელში არ ესწავლოს, ან არ სწავლობდეს! და თუ ასეა, მაშ რაღას ნიშნავს სადათას ძილი, ეს მუდამი დუმილი, ხმის ამოუღებლობა, ხელის გაუნძრევლობა? იქნება, სათქმელი არაფერია, შეიძლება — გასაკეთებელი არა გვაქვს რა?! მაგრამ ვინ იტყვის, რომ ჩვენ სამღვდელოებას, საქართველოს სამღვდელოებას გასაკეთებელი არა ჰქონდეს რა, ვინ იტყვის, რომ, თუნდ, მისი შვილების მდგომარეობა სასწავლებლებში იმდენათ უზრუნველ ყოფილი იყოს, რომ ამისთვის ხელის განძრევაც აღარ ღირდეს! მოიგონეთ, თუნდ ნეტარ ხსენებული გაბრიელ ეპისკოპოსის სახელობაზე დასაარსებელი ფონდის საქმე: რას ნიშნავს ამ საქმის ამდენი ხნის ასე მიყრუება? ნუ თუ ეს საზოგადო ინტერესს მოკლებული საქმეა? არა, ბატონებო, «სამკალი» ჯერ არ შემოგვლევია, და თუ როდისმე საჭირო იყვენ ჩვენთვის „მუშაკნი", მით უმეტეს საჭირონი არიან იგინი დღეს, როდესაც სწავლის წყურვილი ასე ძლიერია სასულიერო წოდების ახალგაზდობაში! მაგრამ სად არიან ეს მუშაკნი და თუ სადმე არიან, ხმას რათ არ იღებენ? მუშაკნი კი გვყვანან, მაგრამ ხმას არ იღებენ — ან უკეთ: ვერ იღებენ — რადგან მომზადება აკლიათ, საზოგადოებაში გამოსვლის რცხვენიათ, ცრუ-საძრახისს ერიდებიან. და მართლაც, განა გასაკვირალია, თუ დღევანდელ სასულიერო წოდების ქალს ჩვენში საზოგადო საქმისთვის თამამათ ხმა ვერ ამოუღია! ამის მიზეზი ჩვენ უკვე მოვიხსენიეთ: ეს გახლავსთ ის ყოვლად გასაკიცხი ოჯახური „კარჩაკეტილობა", რომელიც ჩვენს სასულიერო წოდებას ნეტარ-ხსენებული ძველი დროიდან შერჩენია და რომლითაც, ჩვენდა სასირცხვოთ, არა ერთს და ორს სამღვდელო ოჯახს დღესაც მოსწონს თავი. შინ იჯექ: ქსოვე, ქარგე, ან მატყლი ართი, კარში ვაგლახათ ნურავის დაენახვები, გარეთ ნუ გამოხვალ, და თუ მაინც-და-მაინც აღარ მოგიშლია და საზოგადოებაში გამოსულხარ, ეცადე ხმა არ ამოიღო, სუფრაზე იჯექ გულ-ხელ დაკრეფილი, ერთი სიტყვით, ყოველთვის და ყოველგან გახსოვდეს, რომ ქალი მორცხვი უნდა იყოსო», — აი, მოკლეთ, ის «ქკუის სასწავლი» მარგალიტები, რომელნიც მუდამ დღე ესმის მშობელთაგან ჩვენი დროის სასულიერო წოდების ახალ-გაზდას, ქალი იქნება იგი, თუ ვაჟი... კი, ბატონო, მორცხვობა კარგი თვისებაა, ვინ იტყვის, რომ იგი ცუდი საქონელიაო? ურცხვი ოჯახობისაგან ღმერთმა დაგვიფაროს! მაგრამ სამწუხარო აქ ისაა, რომ მორცხვობა ჩვენი დროის სამღვდელოების უმეტესობას იმ აზრით ესმის, რომ ქალი საზოგადოებაში პირ-დაწკლუმული, ხმა-გაკმენდილი უნდა იჯდესო. ამისთანა ცრუ აზრზე დამდგარ დედ-მამებს ჩვენ შეგვიძლია მხოლოთ იმ წმიდა დედების მაგალითზე მიუთითოთ, რომელთაც ქალის მოვალეობა და მორცხობა უფრო ფართოთ ესმოდათ, რომელთაგან ერთი — ჩვენი წმ. ნინო იყო ქართველთ განმანათლებელი.

დროებით ჩრდილოელი ს. გ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ალექსანდრე სოლომონის ძის როინაშვილის დასაფლავება

15 მაისს მიაბარეს მიწას გვამი პატივცემულის ქართველის ალექსანდრე სოლომონის ძის როინაშვილისა. განსვენებულმა რაც ღვაწლი დასდო და რითიც განამშვენიერა თავისი ცხოვრება ამ ქვეყნად, ეგ ყველამ უწყის. დილის ცხრა საათიდგან დიდ-ძალმა ქართველმა საზოგადოებამ მოიყარა თავი ერევნის მოედანზედ, ხარაზოვის სახლთან, სადაც ესვენა გვამი განსვენებულისა. უმრავლესობა ქართველი ინტელიგენცია იყო, ქალნი და კაცნი, წარმომადგენელნი თავად აზნაურისა, მწერლობისა და მრავალნი სხვანი. აქედგან სწორედ ათს საათზე მიცვალებულის გვამი გაასვენეს ქვაშვეთის წმ. გიორგის ეკკლესიაში, სადაც მიცვალებულის წირვა გარდაიხადა ქართულად ეპისკოპოსმა ლეონიდმა არხიმანდრიტის კირიონისა და ქალაქის სხვა სამღვდელოების თანამწირველობით. წირვის დროს ჰგალობდა ორი ხორო ქართულად—ხორო ნ. ბერიშვილისა და ი. მონადირაშვილისა. აქვე შემდეგი სიტყვა წარმოსთქვა ქვაშვეთის წმ. გიორგის ეკკლესიის წინამძღვარმა, მღვდელმა მ. ტყემალაძემ:

«ნეტარ იყვნენ მოწყალენი,
რამეთუ იგინი შეიწყალნენ.

«მგონი, ბევრს თქვენგანს მიუცია თავის თავისათვის კითხვა: კაცის შემამკობელ ღირსებათა შორის რომელს უკავია პირველი ადგილი. როგორც გამოცდილება, ცხოვრება, ისე საღმრთო წერილი გვიმტკიცებს, რომ ყველა სათნოებათა შორის უპირატესობა უნდა მიეცეს მოწყალებას, კეთილ მოწყალებას, გულ-მტკივნეულობას. თვით საღმრთო წერილში აღნიშნული მაცხოვრის სიტყვები: „მოვედ კურთხეულნო მამისა ჩემისანო დ დაიმკვიდრეთ განმზადებული თქვენთვის სასუფეველი დასაბამითგან სოფლისა, რამეთუ მშიოდა და მეცით მე ჭამადი, მწყუროდა და მასვით მე, შიშველ ვიყავ და შემმოსეთ მე; ცოდვილთა ეტყვის: წარვედით ჩემგან წყეულნო ცეცხლსა მას საუკუნესა, რომელი განმზადებულ არს ეშმაკთათვის და ანგელოსთა მისთათვის, რამეთუ მშიოდა და არა მეცით მე ჭამადი, მწყუროდა და არა მასვით მე, შიშველ ვიყავ და არა შემმოსეთ მე.“ როგორც სჩანს ამ სიტყვებიდგან, ყველა სათნოებათა შორის პირველი ადგილი მოწყალებას უჭირავს. იმ დროს, როდესაც კაცს უკანასკნელად ეძლევა დაჯილდოვება ან დასჯა სამუდამოდ, ამ დროს მაცხოვარი აქცევს ყურადღებას, აფასებს მხოლოდ მოწყალებას.

«განსვენებულ ალექსანდრეს, თუმცა განათლება არ მიუღია, მაგრამ ბუნებით იმდენად იყო დაჯილდოვებული, რომ კარგად იცოდა: «რასაც გასცემ შენია, რაც არა დაკარგულია.» ვის არ გაუგონია, ვინ არ იცის ჩვენთაგანმა, თუ რამოდენა ახალგაზდა ობოლს მისცა შემწეობა, საზრდო; რამდენ ნათესავისთვის გაჭირვების დროს გაუმართნია მას ხელი. უნდა ვსთქვათ, რომ მოწყალებას მაშინ აქვს ფასი, როდესაც იგი მხიარულად დაუზარებლად ეძლევა კაცს. „კაცად კაცადსა, ვითარცა გამოურჩევიეს გულითა, ნუ მწუხარებით, ნუცა უნებლებით, რამეთუ მხიარულებით მისაცემელი უყვარს უფალს:“ (ბ. კორ. 9 7) ამბობს პავლე მოციქული. განსვენებული დაუზარებელი იყო, მზად იყო ყველასათვის შეძლებისადა გვარად შემწეობა აღმოეჩინა. იგივე მოციქული გვირჩევს: თუ გინდათ დაუზარლად შეეწიოთ ხოლმე ყველა გაჭირვებულს, თავის ნაშრომიდგან ერთი ნაწილი ამ აზრით გადასდევით ხოლმე და ყოველთვის მზათ იქნებით. ,, ყოველი მოწყალეობა, შემწეობა უნდა იყოს წინასწარ. განმზადებულ ვითარცა ევლოგია და არა ვითარცა ანგარება. მაშინ თქვენ შეგიძლიათ მოიღოთ წყალობა მხიარულებით.“ განსვენებულმაც იცოდა გაჭირვებისათვის ცოტაოდენი წვლილი თავის ნაშრომიდგან გადაედვა ხოლმე და კიდევაც ბლომად დასტოვა სიკვდილის დროს, დასტოვა საზოგადო, საქვეყნო საქმისათვის. განუსვენოს უფალმა იმისს სულსა“!!.

შემდეგ მიცვალებულის გვამი გაასვენეს დიდუბეში ხელით და აქ დაჰკრძალეს. თითქმის ყველა მისნი პატივისმცემელნი გაჰყვნენ განსვენებულის გვამს სასაფლაომდე. აქ, ვიდრე კუბოს სამარეში ჩაუშვებდნენ, სათავად-აზნაურო სკოლის მასწავლებელმა ბ-ნმა ი. რატიშვილმა შემდეგი მოკლე, მაგრამ გრძნობით სავსე სიტყვა წარმოსთქვა:

«მშვიდობით, ძმაო ალექსანდრე! მშვიდობით, პატიოსანო, მშვიდო, გულ-კეთილო მამულიშვილო! შენ წარხვედ ამიერიდგან, მაგრამ შენი კეთილი ნაღვაწევი, შენი სამაგალითო ნაანდერძევი ჩვენ დაგვშთა, და შენი სახელი ყოველთვის იქნება ჩვენში კეთილად ხსენებული, ხსენებული იქნება და მადლობით· დღეს სირცხვილეული დარჩა შენგან

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მრავალი, ვინც შენზედ მდიდარი ყოფილა, შენზედ უბედან ჰქონიათ მინიკებული გონებრთი ძალა, სწავლა-ცოდნა, ნივთიერი ქონება, მაგრამ შენზედ ნაკლები გამოუღია ქვეყნისათვის. შენ შედარებით ცოტა მიიღე ბუნებისაგან, ცოტა მიიღე საზოგადოებისაგან, მაგრამ სამაგიეროდ, მრავალი მოეც შენს ერს. დღეს იგი ერი მგლოვარებს და აკიდებს შენს უსულო გვამს სამარედ ლოცვითა და კურთხევითა. შენ არ გიკაფავდა ცხოვრების გზას არც ბრწყინვალე დიდგვაროვნობა, არც მადალ-ზმოვანი მოწმობა დიდის სწავლა-განათლებისა, არც ის თვალთ-მაქცობა, რომლის წყალობითაც ბევრი მოხდენილი და ცქვიტი, ახალ-გაზრდა ვაჟბატონი მარდად ახტება ხოლმე საზოგადოებრივს უმაღლესს საეტიერზედ და იქიდგან გადმოგვცქერის თავ-მოწონებით. არა, შენ იყოვ დამყარებული მარტოდ-მარტო შენს საკუთარს ალალ მართალ ძალ-ღონეზედ; ამ ძალ-ღონის კვალობაზედ ჰშრომობდი მხნედ, ჰშრომობდი გულ-მხურვალედ და მიიწევ იმას, რომ გვერდში ამოუდექ ჩვენს უკეთესს მამულიშვილებს, მომძედ გაუხდი უწარჩინებულესს ქართველებს. შენი სადგური შესაკრებელი იყო ხოლმე ჩვენის საზოგადოების უკეთესს წარმომადგენლებისა და იმართებოდა საუბარი ჩვენის ქვეყნის ზრუნვისათვის, მისის კერ-ბოროტის საწინააღმდეგოდ გამკლავებისათვის; იგივე შენი სადგური სავანე იყო, სასწავლებელი იყო, სადაც იწერთნებოდა მთელი დასი ახალ-გაზზრდისა. შენ თითონ იყავ მათი მწერთნელი, შენა ჭრაუნადი გულითა მხურვალითა, რომ მოგებზადებინნ იგინი ღირსეულად ცხოვრების სასახელო სარბიელისათვის და დგეყენებინნ ისინი პატიოსანსნი გამრჯელნის გზაზედ. ეხლა იგი ახალ გაზრდობა მწარედ დასტირის შენს კუბოს და ირეა იცის, როგორ განაგრძოს შენგან დაწყებული, მაგრამ არ დათავებული დიდად ღირსეული საქმე.

„შენი გული სიყვარულით იყო ალსავსე და საგანი ამ სიყვარულისა იყო შენი მშობელი ქვეყანა. გიყვარდა მისი წარსული, სიყვარულითა ჰშრომობდი მისის აშენოსა და მომავლისათვის. ჩვენის წარსულის ნაშთების მოხილვით და ფოტოგრაფიულად გადაღებით საპატო ღვაწლი დასდე ჩვენი წარსულის შესწავლას. ჩვენს წინაპრების ნაღვაწეე, ნაჭირნახულეე ნივთების მოპოვება, მათი ერთგულად მოვლა-დაცვა შედგენდა შენს მხურვალე გულის ყადღის. არც ცუდად ჩაუვლია ამ შენს ყადღისა და მეცადინეობას: «დღეს წერა-კიხვის საზოგადოებას» დარჩა შენგან დაარსებული მეზეიმი ძველის ნივთებისა და იგი «საზოგადოება» ერთგულად მოუვლის ამ შენს კეთილს სახსოვარს. შენი ანდერძი მეტად შესანიშნავია, სამაგალითო მთელის საქართველოსათვის: «წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოება“ ერთად-ერთი ქართული საზოგადოებაა, რომელსაც შესაკერის ამიერი და იმიერი საქართველო, საგანი ამ საზოგადოებისა არის წერა-კითხვის მოფენა ქართველს ერშე, მაგრამ ამ „საზოგადოებისათვის“ ჰშრომობს მეტად მცირე რაზში. შენ სიცოცხლეშიაც იყავი ერთგული და გულ-მხურვალე წევრი „საზოგადოებისა“ და ეხლაც შენ ის ანდერძით მშვენივრად დაადგრეგვინე შენი სამსახური ამ „საზოგადოების“ წინაშე. ამას ვერ დაივიწყებს იგი «საზოგადოება» და ყოველთვის იქნება მახსენებელი შენის სახელისა ღრმა პატივისცემით, წრფელის მადლობითა და ქებით.

„მშვიდობით, ჩვენო დაუივიწყარო მოძმეე! განისვენე, კეთილო მოღვაწეე! კურთხეულ იყოს შენი სახელი საუკუნოდ!..“

„მწყემსის“ კოროსპონდენციი

(ხევიდან).

ხსენება წმ. დ-დი მთავ-რ-მოწამე გიორგ-სა თუმცა აპრილის 23-ს არის, მაგრამ გარბანლები, ძველი დროიდგან დარწ-ნილი ჩვეულების ძალით, დანიშნული დღის მაგ-ვრად წმ. გიორ-გის ხსენებას დდეესსწ-ულობენ ქრისტეს ადდგომის დღიდან მ ორე კვირა დდეს. ამ-ტომ აპრილის 16-სა, ს. გარბინში იყო წმ. გიორგის დდეობა, რომელმაც კარგად და მხიარულად ჩაიარა. მზის ამოსვლის დროს გამოსავენა მდგ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

როგორ ამ სოფლის შვენიერი თვლელი ქვეთ ნაშენები ძველი ეკლესიის მოეცდენზე; ეს ეკლესია, როგორც ზეპირ გადმოცემა მოგვითხრობს, ამენებულია თამარ მეფისგან მე XII საუკუნეში. წორგი. მოსმენის შემდეგ დაეკრეს ქალებმა გარმონი, ამას ა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ძვირფასი ხატები.

ბერძნული ამბავიდან.

გიორგაძეს *).

პატიოსანი სიტყვა

დიდ-ხანს არ გაუელია ამა დამეგობრების შემდეგ, რომ თავგოროხაც დაობლდა. ეხლა კი ის უფრო ხშირი სტუმარი შეიქნა ამ ობლებისა და რაც შეეძლოო, მისი მცირე შემოსავლიდან, რასაც ის ღებულობდა თეატრში, ძმურად უწილადებდა ობლებს. ობლებიც, რა წამოიზარდენ, მათს უფროს დას, რომელსაც თავის შრომით აღეზარდა ისინი, შველოდენ რამდენიც შეეძლოთ. ამათი ხელობა იყო ჭრა-კერვა და ქარგა. ობლებს მამიდან მდიდარი ბიძანებიც ჰყავდათ, მხოლოდ იგინი სრულიად ყურადღებას არ აქცევდენ. ჯერ კიდევ სანამ დედა ობლებისა ცოცხალი იყო, ყველა მისი ძვირფასი მზითეული ნელ-ნელა იყიდებოდა და ამით არჩენდა საწყალი ქვრივი თავის ობლებს. მაგრამ რადგან მან არაფერი ხელობა არ იცოდა, ეს მისი მზითეი სულ რამოდენიმე წელი ძლივს ეყო.

ბარბარე—ელენეს დედა—როგორც მდიდარი კაცის შვილი, კარგ ცხოვრებას იყო მჩვეული და რა ასე უდროოდ დაბერდა და გაღარიბდა, ვერ აიტანა ტანჯვა და მიიცვალა.

ამ უბედურებას საწყალი ბავშვებისას, ისიც კიდევ ზედ დაერთო, რომ იმათი ბიძა, რომელიც ამერიკაში დიდი ვაჭარი იყო, ერთბაშათ გაღარიბდა, წაგო ყველაფერი და მშიერ შიშველი მოადგა საწყალი ბავშვების კარს. ობლებმა არა თუ მიიღეს თავიანთი ბიძა, რომელიც სიმდიდრის დროს სრულებითაც არ ჰკითხულობდა მათ ამბავს, არამედ მამასავით შეითვისეს და ყოველ ღონის ძიებას ხმარობდენ რაც შეეძლოთ პატიჟი ეცათ. ეხლა, რა მოხუცი და საწყალი ბიძაც მიემტაკთ, კიდევ უფრო გასაჭირდა ცხოვრება. ამ დროს კიდევ ერთათ ერთი თეატრი, რომელშიდაც აღეცო არტისტობდა—ცეცილმა გადადგა და ეს, რასაკვირველია, კიდევ უფრო შეავიწროვებდა ობლებს.

*) იხილე „მწყემსი“ № 5. 6, 1898 წ.

ასეთ გაჭირვებაში ჩავარდენ საწყალნი ობლები. მოსდგენენ უკანასკნელი ავეჯოულების ყიდვას. ობლებს კიდევ შერჩენოდათ რამოდენიმე ძვირ-ფასი ძველი თუ ახალი დედიდან დარჩენილი ნივთები. ერთი ამ ნივთებთაგანი—ძველი საათი მისცეს ხელში პატარა გიორგის, რომელიც ამ დროს შვიდი თუ რვა წლისა იყო და გაგზავნეს ქალაქში მეფოდისთან. მეფოდიმ საათი ჩამოართვა და იმდენი საფასური მისცა, რომ ბავში არც კი მოელოდა. ამ შემთხვევით გახარებულმა გიორგიმ თავის უმანკო ენით- და უწყო ტიტინი მეფოდის, რომ ჩვენსას სხვაც ბევრი ძველი რამეებიც არის და ორი შშვენიერი ხატეც გვაქვს ბაბაიდან დარჩენილია».

მეფოდი ძალიან მოყვარული იყო ხატებისა. «ეგებ ეს ძველი მხატვრობა იყოს»-ო, თქვა მან გულში და მაშინვე გაყვა ბავშს. მიიდა თუ არა მეფოდი ობლებისას, იგი დიდის სიამოვნებით მიიღეს.

—თქვენ ძველი ხატები გქონიათ და თუ შეიძლება მაჩვენეთ,—უთხრა მეფოდიმ ბავშებს.

ობლებმა ის მაშინვე შეიყვანეს მოხუცი ბიძის ოთახში, საცა ხატები ესვენნ.

ხატების შეხედვა და მეფოდის ოხ!..—შეძახება ერთი იყო, მეფოდიმ მაშინვე იცნო მისი ღვთიური ხატები, რომლებიც მას ჯერ კიდევ ახალ გაზდობაში ეჩუქებია პერეკლე ასპრიდისთვის, მხოლოდ მაინც არა უთქვამს რა ამის შესახებ—მარტო, ცოტა ხნის შემდეგ, როცა კარკად დაათვალიერა ხატები, თქვა:—აი, ამ ხატებს კი ვიყიდი და კაი ფასსაც მოგცემთო.

—ვერა, ბატონო, მიუგო ელენამ,—ყველაფერს ფული ხატებია, რომელშაც ჩემ ბაბიერ ფიცი და «პატიოსანი სიტყვა» წაიღო.—ეს ხატები არც გაყიდო, არც გაჩუქო, საშველიშველოდ დარჩესო—ეს ხატები დაუფასებელია.

—ორას თუმანს (ლირა) მოგცემ და მომეცით, თქვენ რად გინდათ ეს ხატებიო,—უთხრა კიდევ მეფოდიმ.

ელენემ მაინც ვარი უთხრა. მეფოდი ათას ლირამდის აყიდა და თან აარწმუნებდა ელენეს—დათახმებულიყო და ეს ფულები მისდა გასათხოვრად და ობლების გამოსაზრდელად მოეხმარა.

—ოხ!.. ბატონო მაგას ვერ ვიქ „პატიოსანს სიტყვას» ვერ გავსტეტ—ვერა... ვერა... —მეშინია—კარგად მახსოვს, ბატონო მეფოდი, დედა ჩემის

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ამბობი, რომ „ფიცისა და პატიოსანის სიტყვის გატეხისთვის» რა უბედურება შემთხვევოდა მამა მისს —ჩვენს ცხონებულს ბაბუას.

„ფიცისა და პატიოსანი სიტყვის გატეხისთვის»... გაიმეორა გულში მეფოდიმ და თვალწინ წარმოუდგა პერიკლე ასარიდი. მიხვდა საქმე რაშიდაც იყო, მხოლოდ, როგორც წასულის მოგონების მოყვარული მოხუცი ცნობის მოყვარეობამ შეიპყრო. მას უნდოდა ელენეს პირიდან გაეგო—როგორ მოხდა ყველა ესენი, ან ეს ხატები კონსტანტინოპოლიდან ისევ ათინაში როგორ და გაჩდენ.

—კარგი, შვილო,—უთხრა მეფოდიმ,—აბა რა იცი შენ ამ ხატებისა, რა გიამბო დედა შენმა—მიამბე მე...

—ეხლავე, ჩემო ბატონოვო,—მიუგო ელენემ და დაიწყო.

VII.

ობლების ამბავი

„მამა ჩემი ცხონებული იანკო (ივანე) მავრიდი (შავიშვილი) ადვოკატი იყო. ბაბუა ჩვენის პერიკლე ასარიდისა (თეთრაძე). თურმე ბაბუა ჩვენი ერთხელ ახალ-გაზდობაში—როდის, ან რომელ წელში ეს არ უთქვამს დედას—სამოგზაუროდ წასულა, როგორც ამბობენ—მთელი ქვეყანა მოევლო. როცა დაბრუნებულა უკან—სხვა მრავალ ძვირფას საქონლებთან ეს ორი ხატიც მოეტანა, ოქროს ჩარჩოებში ჩაესვა და თავის სამუშაო კაბინეტში დაესვენებია. «ეს ხატები ძვირფასია—დაუფასებელია, იტყოდა თურმე ხშირად. მთელი საცხოვრებელი რომ ვინმეს ეთხოვნა და ან ეს ხატებით,—მითხრა დედამ—ბაბუაშენი არჩევდა ულუკმა-პუროდ დარჩენას და ამ ხატებს კი არ შეელეოდაო. ეს ხატები მისთვის ეჩუქებია ვიღაც მეგობარსო. მაგრამ პატიოსანი სიტყვა ჩამოერთმია, რომ «ამ ხატების ფასი, რამდენსაც შენ დააფასებ—საწყლებს დაურიგე—ჩემის სახელითაო. შემდეგ-კი, რა სახლში მოსულა, რაღაც საუბედუროდ ბაბუას გული გადაბრუნებია და ეს მისი აღთქმა ველარ აუსრულებია. «ვაი ჩემს დღეს, შვილო,—ეტყოდა თურმე ბებია ჩემი დედა ჩემს—ამის მიზეზი ცოტათი მეც ვიყავი და მეტად კი შენი ქმარიო». ბაბამ, თურმე გადაწყვეტით უთხრა ბაბუას, როცა ის დაეკითხა - ხომ არ გაგიჟებულხარო". ამ დღის მოღმა, მხიარული ხასიათის მქონე ბაბუა ჩემი თურმე სრულიად გამოიცვალა,—დღითი დღე ჯავრიანდებოდა. სულ ცოტა ხანში კიდეც დაავადებულა. მივიდოდა თურმე ხატთან, გაჩერდებოდა და დაიწყებდა რაღაც გაუგებარ ბუტბუტს. ხანდისხან თურმე წარმოსთქვამდა კიდეც საცოდავი—«არა მოვალე ვარ, პირობა უნდა ავასრულო» ამ სიტყვების შემდეგ ის ცოტათი დაწყნარდებოდა, მხოლოდ რამოდენიმე დღის შემდეგ ისევ ისე მივიდოდა ხატებთან და ისევ ამ სიტყვებით დაიწყნარებდა ხოლმე გულს. ასე ამ რიგად წვალობდა იგი რამოდენიმე წელი—პირობის ასრულება კი მაინც ვერ მოეხერხებია. ამ დროს დედა ჩემი დანიშნული ყოფილა მამა ჩემზედ. საწყალ დედაჩემს ამ ამბავის მოთხრობა ძლიერ უყვარდა და ყოველთვის ტირილით გაათავებდა ხოლმე და ასე მეტყოდა—«არ შეელიო ამ ხატებს, ეს ხატები დაუფასებელიაო".—ბაბუამ დააქორწილა მისი საყვარელი ქალიშვილი—დედა ჩემი და სულ მცირე ხნის შემდეგ გადაიცვალა. ყველა მისი ქონება დარჩა მამაჩემს ამ ხატებიანად. «ღმერთო, შეგცოდე და, ვგონებ ბაბაის ანდერძი მამა შენმა გააკეთაო», იტყოდა ხოლმე დედა ჩემი. როცა საწყალი ბაბაი კვდებოდა, მოუხმია დედა ჩემი და უთქვამს: „მე ვარ ყველაფერში დანაშაული, მე დავღუპე მამა შენისა და ჩემი ოჯახიც, ხატები მე არ დავაფასებიე, ფიცი და პატიოსანი სიტყვა—პირობა მე გავატეხიე, მე!..—მე ცოდვილმა და ეხლა გთხოვ პატივით მოეპყროთ ამ ძვირფასს ხატებს. არ გაყიდო—შენც არ გასტეხო ფიცი, იყავ მტკიცე, რომ ჩემსავით არ დაისაჯოვო. ბაბამ თურმე საწყალი ჩემი ბებია სრულებით უსახსროთ დასტოვა. ყველაფერი გაჰყიდა და წავიდა იტალიაში და საწყალობელი ბებია კი მათხოვრობაში მიცვლილა. დედამ ყველა ესენი იცოდა და საძაგელი ცხოვრება ჰქონდათ. ბაბაი ერთ გროშს არ აძლევდა დედას, რა არის ნათესავებს ან დედას არა გაუგზავნოს რაო. იტალიაში იმ დროს არეულობა იყო, ყაჩაღებით სავსე იყო იქაურობა. ერთ ღამეს სასტუმროში მდგომ დედ-მამაჩემს დაეცენ თავს პირატები—ზღვის ავაზაკები და რაც რამ ებადათ, წაართვეს. ამ შემთხვევას შემდეგ ბაბამ დაიწყო ისევ ადვაკატობა.—უკაცრავად დამავიწყდა—თურმე იმ უწყალო ავაზაკებმა, ამ ხატებს ოქროს ჩარჩო შემოაგლიჯეს და ხატები კი დააგდეს—ალბათ არ იცოდენ, თუ ეს ხატები

ძვირფასი იყო, ბაბამ იტალიაში ვერ იშოვა საკმაო საქმე და გადმოებარგა მის სამშობლოში—ათინაში. ბაბაი კარგად განათლებული კაცი იყო, მხოლოდ მცირედ კი ურწმუნო ყოფილა, როგორც დედაჩემი ამბობდა. აქ ცოტათი ბაბაის საქმე რიგში ჩავარდნილა. მხოლოდ, როცა ის იტალიაში გაცარცვეს, ბაბას ხელი გამოელო; გაძალადებოდა და ავაზაკებს დაეკოდა იგი. ეს ნელ-ნელა გამოაჩნდა—გაუმიზეზდა და გადაიცვალა. მე მაშინ ხუთი ან ექვსი წლის ძლივს ვიყავი. დედასაც ბაბაის შემდეგ ბევრი აღარ უცოცხლია. მე დავრჩი ობლად—ჩემი და ტრიანდაფილათი და პაწაწინა გიორგითი. კიდეკ კარგი, რომ მე ეს ჩემი ხელობა ჭრა-კერვა—ქსოვა ვისწავლე, თორემ სიმშილით ამოვსწყდებოდით. აი, ბატონო მეფოდი, ეს გახლავს ამ ხატებისა და ჩვენი თავგადასავალიო, დასძინა ელენემ და დაიწყო ტირილი. მისი პატარა ძმა გიორგი და დაჲ ტრიანდაფილა იქვე იჯდენ და იცრემლებოდენ.

მოხუცს კეთილს მეფოდის საშინლად დაუწყლულდა გული, რა მოისმინა ეს საშინელი «ობლების ამბავი—და ცრემლიანის თვალებით უთხრა:

—ნუ გეშინიათ, შვილებო, რაკი თქვენ ასე მტკიცედ შეგინახავთ მშობლის ანდერძი, არ გაგიტეხიათ პირობა პატიოსნება--თქვენ ეგ თქვენი სიმართლე და შრომის მოყვარეობა დაგიხსნისთ—დალოცა, გამოემშვიდობა და წავიდა.

იასე რაჭველი

საეჭვო კითხვების განმარტება.

საბუთები ანუ ცნობები, რომელთა ზედა საჭიროა დაეკრას ოთხ-აბაზიანი მარკები.

1) მეტრიკული მოწმობები, რომელთაც იძლევა კანსისტორია, და აგრეთვე მოწმობები, ამოწერილნი მეტრიკის წიგნიდან ანუ მეტრიკული ამოწერილობანი და პირნი ამავე წიგნებიდან ამოწერილნი, რომელთაც იძლევიან მრევლის მღვდლები ანუ ეკკლესიის კრებულნი. (წესდ. გერ. გადასახად. ტომი V, გამოც. 1893 წ. მუხ. 8, პარ. 2 და განჩ. უწ. სინოდისა 14 მაისიდან—2 ივნისიდამ 1876 წ. და 23 – 30 სექტემბრიდამ 1877 წ. №№ 867 და 1413);

2) ცნობები აღსარების სიებიდამ იმ პირთა წლოვანების შესახებ, რომელნიც ჩაწერილნი არიან ამ სიებში და რომელნიც საჭირონი არიან დაქორწინების დროს, და აგრეთვე საზოგადოდ ყველა სხვა ცნობები საეკკლესიო მეტრიკის წიგნებიდამ, რომელნიც სიტყვა-სიტყვით ანუ შემოკლებით არიან ამოწერილნი ხსენებული წიგნებიდამ. (წეს. გერბის გადასახ. მუხ. 8, პარ. 2 და განჩ. უწმ. სინოდისა 23 – 30 სექტემბრიდამ 1877 წ. № 1413);

3) მეუფროსეთაგან მიცემული ნება-რთვა პირთადმი, რომელთაც სურთ დაგვირგვინება და რომელნიც იმყოფებიან სახელმწიფო სამსახურში. (წეს. გერ. გადასახ. მუხლი 8, პარ. 2);

4) საზოგადოდ პირნი ისეთ საბუთებიდამ, რომელთა ზედა უსათუოდ უნდა ეკრას ოთხ-აბაზიანი მარკა. (წეს. გერ. გად მუხლი 8, პარ. 1. და განჩინება უწმ. სინოდისა 23—30 სექტემბრიდან 1877 წ. № 1413.

საბუთები ანუ ცნობები, რომელნიც თავისუფალნი არიან ოთხ-აბაზიანი მარკისგან.

1) ნება-რთვა, მიცემული მშობელთაგან თავიანთ შვილთადმი, რომელიც (ნება-რთვა) ითხოვება ჯვრისწერის დროს. (განჩ. უწმ. სინოდისა 23 – 30 სექტემბრიდამ 1877 № 1413 ;

2]. მოწმობები, რომ აღსარება თქვეს და ეზიარენ, რომელიც ეძლევა ჯვრის წერის მსურველთ, როცა ისინი სხვა სამრევლოისანი არიან;

3] წარწერანი პასპორტებზე, რომ მათში აღნიშნულნი პირნი ჯვარდაწერილნი არიან, და აგრეთვე საზოგადოდ მიცემულ საბუთებზე შემდეგში მომხდარი სხვა-და-სხვა გვარი-წარწერანი, რომელნიც თავის თავად არ შეადგენენ განსაკუთრებით საბუთს;

4] მიწერ-მოწერა ეკკლესიის ერთი კრებულისა მეორე კრებულთან, რომ მათ გამოაცხადონ ეკკლესიებში სასიძონი და სასძლონი;

5] ცნობები, რომელთაც ერთი ეკკლესიის კრებული აძლევს მეორეს, თუ რომელი სარწმუნოების არიან დაქორწინების მსურველნი და დამაბრკოლებელი მიზეზი არ იქონება, რომ მათი სამრევლო პირი დაქორწინებულ იქნეს სხვა ეკკლესიებში;

6] აგრეთვე პირი ისეთი საბუთებისა, რომელნიც თავისუფალნი არიან გერბის გადასახადისგან.

გერბის გადასახადი ყველა ზემოთ აღნიშნულ საკორწინო საბუთებზე ანუ ცნობებზე უნდა გადახდილ იქნეს ძალისა გამო გერბ. გად სახ. წესდების მერვე მუხლისა, ოთხი აბაზი თითოეულ ფურცელზე, კიდევ რომ ფურცელი მთლად დაწერილი არ იყოს, ასე რომ საზოგადო ჯამი გერბის გადასახადისა უნდა განსაზღვრულ იქნეს ფურცლების რაოდენობით, რომელთა ზედა დაწერილია საბუთი. ამისთანეკე სახეში უნდა გვქონდეს, რომ გერ. გადასახადის წესდებაში აღკრძალული არ არის, რომ ის ცნობები, რომელთაც იძლევიან ერთი და იგივე დაწესებულებისაგან ანუ ერთი და იგივე სამსახურის პირი და რომელიც (ცნობები) შეეხებიან რომელიმე პირის პროიგნებას და მოქალაქობრივ მდგომარეობას, მოეთავსოთ ერთსა და იმავე საბუთში, და ამიტომ ყველა ეს ცნობები შეიძლება დაწერილ იქნეს არა სხვა-და სხვა ფურცლებზე, არამედ ერთ ფურცელზე და ამის მიხედვით უნდა გარდახდილ იქნეს გერბის გადასახადი და არა ცნობათა რაოდენობის მიხედვით ანუ საბუთებისა, [წეს. გერ. გად. გაბმარტება რეიმრისა, გამოც. 1884 წ. გვერ. 29 და განჩინება უწმ. სინოდისა 23—30 სექტემბრიდან 1877, № 1413).

გერბის გადასახადის შესახებ დასახელებულ კანონმდებლობისაგან ცხადად ჩანს, რომ ეკლესიის კრებულთაგან მიცემული, ასე წოდებული დაქორწინების წინად საპრო მოწმობებზე სასიძისა და სასძლოს ვინაობის შესახებ (შენრ. მე-26 მუხლისა ტ. X, ნაწ. პირველი, გამოც. 1887 წ.), სხვა ეკლესიების კრებულთადმი წარსადგენად, სადაც შესრულებულ უნდა იქნეს ჯვრის-წერა, შეიძლება გადახდილ იქნეს გერბის გადასახადი ან განთავისუფლებულ იქნეს ამ გადასახადისგან იმის მიხედვით, თუ რა ცნობები იქნება მოქცეული ხსენებულ მოწმობებში. თუ ამ მოწმობებში მოქცეულ იქნებიან ისეთი ცნობები, რომელნიც დაწერილი უნდა ყოფილიყვნენ განსაკუთრებით საბუთში, რომელიც თავისუფალი არის გერბის გადასახადისგან (მაგალ. ცნობები სამგზისი გამოცხადების შესახებ). ასეთი მოწმობები თავისუფალნი არიან გერბის გადასახადისაგან, რამდენი ცნობებიც უნდა იქნეს ასეთ მოწმობაში. მაგრამ თუ ამ მოწმობაში, სხვათა შორის, იქნა მოხსენებული ისეთი ცნობები, რომელიც ითხოვს გერბ. მარკას, მაშინ ზემოთ ნაჩვენები მოწმობები თავისუფალი არ არიან გერბის გადასახადისგან.

რაც არის ნათქვამი, ამას საკირო და უმატოთ, რომ ყოველ გვარი ცნობები იმ საბუთებიდან, თვითონ საბუთები, მათი პირნი, ამოწერილ-მანი და სპრავკები თავისუფალნი არიან გერბის გადასახადისაგან იმ შემთხვევაში, თუ ისინი ითხოვებიან რომელიმე მთავრობის დაწესებულებისაგან ანუ სამსახურის პირისაგან. არა იმ მიზნით, რომ ასეთი მოწმობები მიეცეს კერძო პირთ, არამედ იმიტომ, რომ ეს ცნობები ჩაკერებულ იქნეს ის საქმეებში, რომელიც მათთან წარმიგზს (წესდ. გერ. გად. მუხლი 57 და განჩინება უწმ. სინოდისა 12—26 ივლისიდან 1878 წ. № 1083).

შინაარსი:

ოფიციალური განყოფილება: განჩინებანი უწმ. სინოდისა.— სია სასულიერო წოდების პირთა, რომელნიც უწმ. სინოდის მიერ დაჯილდოებულ იქმნენ სასულიერო უწყებაში სამსახურისათვის მათი იმპერატორებითი უდიდებულესობის დამადების დღეს.—სია ქართულ-კახეთის ეპარქიის სამღვდელო ჩსახურთა, რომელნიც დაჯილდოებულ იქმნენ სკუფიებით და ნაბედნიერებით მის მაღალ ყოველად უსამღვდელოესობის, საქართველოს ნამყოფის ეპარხიოსის მიერ.—პროგრამმა საეკლესიო და სამსჩონო მეთვალყურეების მიერ საეკლესიო სკოლების მდგომარეობის შესახებ წლიერის ანგარიშისა.—იმერეთის გუბერნელი ეპარქიალურ სკოლო სასწავლ. საბჭოსაგან.

ნალიტერატურა განყოფილება: არ იქნა და არა ამ ჩვენი ხალხის ძველი დამლუპველი ჩვეულების მოსპობა!.— მადლობის გამოცხადება.—ქ. ყაზანი და სასულიერო კონცერტის გამო.—ალექსანდრე ს. როიონაშვილის დასაულვავება,— „მწყემსის“ კორესპონდენცია ბუენოს-აიერეს.

საეპეკ. კითხვების განმარტება: საბუთები ანუ ცნობები, რომელთა ზედა საპრო დაიკრას ოთხ-აბაზ. მარკები; საბუთები ანუ ცნობები, რომელნიც თავისუფალნი არიან ოთხ აბაზიანი მარკისაგან.

რედაქტორ-გამომცემელი დეკ. **დ. ღამბაშიძე.** Редакторъ-Издатель **П. Д. Гамбашидзе.**

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 23 мая 1898 г. ✦ Цензоръ прот. Е. Елiевъ.

Типог. редакціи журн. „**Пастырь**“ (П. Д. Гамбашидзе) въ Кутаисѣ, въ д. бр. Хандшовыхъ, на Нѣмецкой ул.